

BÄVER TEORIN

ANTTI TUOMAINEN

ROMANUS & SELLING

ANTTI TUOMAINEN

Bäverteorin

Översättning Emil Johansson

**ROMANUS
& SELLING**

TIDIGARE UTGIVNING PÅ ROMANUS & SELLING
AV ANTTI TUOMAINEN

Kaninfaktorn (2021)

Älgparadoxen (2022)

www.romanusochselling.se

ISBN 978-91-89051-96-6

Copyright © Antti Tuomainen 2022

Originalalets titel: *Majavateoria*

Published by agreement with Salomonsson Agency

Översättning: Emil Johansson

Omslag: Nils Olsson

Bäverbild i inlagan: Shutterstock

Smileyn på sida 177 är hämtad från Flaticon.com

Tryck: ScandBook, EU 2023

*Till min pappa Eero
med ett nationalekonomiskt tack*

Nu

På natten luktar Kullerbyttevärlden nästan likadant som min egen äventyrspark Skoj-ohoj: doften av städ- och desinfektionsmedel och attraktionernas plast- och metalldelar sprider sig i lekhallen tillsammans med lätta aromatiska ekon av dagens erbjudanden från kaféet. Ventilationen susar, utanför hallen för den nordostliga vinden med sig snö och kyla och sätter de höga plåtväggarna på prov. I övrigt är det tyst.

Jag kan inte påstå att jag känner mig helt bekväm.

Jag är försäkringsmatematiker, inte inbrottstjuv.

Jag är bara i vår nya konkurrents park för att ... införskaffa information, som jag inte har lyckats införskaffa på något annat sätt. Men är inte det också ett slags stöld? Är det så här inbrottstjuvar rättfärdigar sina handlingar? Genom att påstå att de helt enkelt kartlägger insidorna av andra människors hus och bara tar sådant som de inte lyckats komma över på något annat sätt?

Jag tar ett djupt andetag. Sådana funderingar finns det tid för senare. Jag påminner också mig själv om att ägarna till Kullerbyttevärlden under sin korta tid som tillväxtföretag både har hotat mig med våld och tydligt och personligen meddelat att de har som målsättning att driva min äventyrspark i konkurs – ju snarare, desto bättre.

Här och var sipprar ljus fram: skenet från lamporna utom-

hus genom de stora fönstren vid taket, den blekgröna glöden från nödutgångsskyltarna, den stora, svagt lysande solen i Kullerbyttevärldens logotyp på skylten i hallens västra ände. För varje sekund som går ser jag bättre. Attraktionernas konturer blir skarpare, landskapet får djup och form, saker och ting börjar framträda allt tydligare.

Jag minns hallens topografi med ganska stor exakthet från mitt förra besök. Naturligtvis minns jag också att jag vid det tillfället blev portad.

Jag känner igen Elefantradiobilarna, Kängururingen, det sensationellt höga Eiffelklättertornet och allt annat, och än en gång förundras jag över hur Kullerbyttevärlden klarar av att erbjuda allt detta helt gratis. I ljuset av kända fakta rör det sig antingen om ett försök till snabb konkurs, eller så finns det krafter bakom parken som har så mycket pengar att det inte spelar någon roll. Inget av alternativen verkar särskilt sannolika.

Jag är så klart en novis när det kommer till olaga intrång, men jag märker att jag åtminstone har lyckats välja rätt skor. De förmånliga fritidsskorna jag köpt från en tysk butikskedja är inte bara färgglada utan har också tjocka, mjuka sulor. Mina steg är ljudlösa. Min första anhalt ligger i parkens östra ände: kontorsvingen bakom Apklätterväggen. Självklart förväntar jag mig inte att hitta någon uttömmande rapport om hur Kullerbyttevärlden ska lyckas med det omöjliga: att gå med vinst genom att skapa förlust. Jag förväntar mig dock att jag kommer att veta mer efter min underrättelserunda än innan jag kom hit.

Aporna är tysta när jag går förbi. En delorsak är att de är av plast, men först och främst beror det på att strömmen har stängts av för natten: det är ingen mening med att aporna klättrar ensamma.

Jag går upp för den korta trappen till kontorsvingen. Dörröppningen högst upp i trappen är just öppen, där finns varken någon dörr eller något annat insynsskydd. Jag kommer in i ett slags reception med en rad fönster på väggen mittemot. Fönstren vetter in mot ett konferensrum. Jag går in i konferensrummet och ser mig omkring.

Ett långt, gråvitt kontorsbord står på snedden mitt i rummet med de tillhörande mörkblåa plaststolarna placerade en bit bort. Utöver det finns inga andra möbler i rummet än en bläddertavla. Jag går fram till tavlan och vänder på sidorna.

En sida har uppenbarligen ägnats åt att välja lunch. Thaimat vann med fyra röster, hamburgare förlorade nätt och jämnt med tre. Jag fortsätter bläddra tills jag kommer till den första tomma sidan. Jag funderar en stund och återvänder till en sida jag nyss bläddrade förbi. Plötsligt verkar sidan väsentlig på något sätt.

I övre kanten står kalenderåret som precis har inletts. Under det står månaderna. Vid januari står det 100. Vid februari är talet 0. Talen vid de följande månaderna har minustecken framför sig:

mars -100

april -200

maj -300

Och så vidare ända till december (-1M).

Vad man än har försökt visa med den enkla tabellen, så har man eftersträvat en tydlig och konsekvent presentationsform. Jag går tillbaka till receptionen.

Den högra väggen är lägre och där hänger bara en landskapsposter från en nationalpark – vilket i sig känns lite konstigt med tanke på de anställda jag har träffat: de verkar inte vara några friluftstyper, åtminstone inte vid första anblick – men väggen till vänster har två dörrar.

Den första dörren är uppenbarligen inte låst, för den öppnas som olåsta dörrar ofta gör av att man trycker ner handtaget. Rummet liknar mer ett förråd än ett kontor. Där finns allt från en platt-tv – fortfarande i sin kartong – till stora paket med havrekelex för grosshandel.

Jag ser mig omkring en stund och tänker att de som försökt misshandla mig och hotar min parks existens verkar förvånansvärt vardagliga i sina övriga göranden att döma av kontoret och konferensrummet. Nästa kontorsrum, som också är det sista i ordningen, är troligtvis parkens nervcentrum.

På bordet ligger flera papper, men också verktyg. På en av högarna ligger en tång med oljefläckar, på en annan en smutsig arbetshandske. Maken till den syns inte till. Jag kan inte heller se rapporterna som tidigare nämnts i min närvaro och som jag är väldigt intresserad av att läsa. Jag går till andra sidan bordet och precis när jag ska sätta i gång med en grundligare undersökning rycker jag till och inser två saker.

Mitt hjärta bultar så hårt att jag inte kan höra någonting.

Dessutom har jag använt min ficklampa i rummet, trots att persiennerna är delvis öppna. Jag släcker genast ficklampan och försöker andas lugnt. Suset och bruset inom mig verkar dock bara tillta ju längre tiden går. Som jag redan har konstaterat är industriinbrott inte min starka sida. Efter en stund lugnar sig dock hjärtslagen och bruset avtar. Och samtidigt som jag försöker komma på orsaken till att jag ryckte till går jag mot rummets dörr.

Det är rätt riktning, åtminstone med hänsyn till det faktum att jag hör en duns från hallen och inser att jag hörde en tidigare också. Jag väntar. Det hörs dock inga fler ljud. Jag går ljudlöst genom receptionen och ställer mig vid dörröppningen för att vänta. Jag väntar länge. När jag fortfarande inte hör

något, kikar jag fram, tittar ut i äventyrsparken och låter blicken vandra från vänster till höger.

Eiffelklättertornet, de nästan lika höga boxande kängururna, de mäktiga elefantbilarna och ...

Bävern.

Den arton meter långa Bävern med sina många aktiviteter, de mjuka fördämningskuddarna, hoppborgssvansen och rutschkanorna, är Kullerbyttevärldens dragplåster. Den enorma Bävern ligger på mage mitt i parken och härifrån sett är den jättelika gnagaren delvis dold av hopptornet och elefanterna. Jag kan dock se Bäckens mun. De stora, vita framtänderna skiner i mörkret. Men det är inte vad jag fäster min uppmärksamhet vid just nu.

På golvet under bäckens tänder ligger någonting.

Jag kan varken se eller höra några rörelser. Bäckens mun är för långt borta för att jag ska kunna urskilja vad det är den tänker äta. Givetvis är det inte någon nattmacka som lämnats till järnbäck, men det ser onekligen ut så. Precis när jag ska slita blicken från Bävern ser jag något röra sig vid golvet. Först verkar det som att något håller på att lösgöra sig från den i övrigt mörka och enhetliga högen, men sedan förstår jag vad det är.

En arm faller ner från bröstet på en kropp och landar på golvet med en duns. Bredvid handen – och det här ser jag också först nu – ligger en stetoskott.

Mitt hjärta bultar igen, det susar i öronen som om jag stod vid en dånande motorväg. Beräkningen är enkel, antalet faktorer i ekvationen är väldigt begränsat: någon har uppenbarligen skadat sig och behöver hjälp och det har ingen större betydelse om jag är på plats i egenskap av försäkringsmatematiker eller i någon annan roll. (Jag är fortfarande inte säker på om jag

uppfyller de snäva kriterierna för inbrottstjuvar.) Och eftersom ingen annan syns till, måste jag hjälpa den sårade personen. Resultatet efter likhetstecknet är tydligt.

Jag börjar röra på mig.

Jag blir tvungen att sicksacka mig fram till Bävern eftersom parkens andra stora attraktioner ligger i vägen. Mina steg är ljudlösa precis som tidigare. Till slut rundar jag ett av Eiffelhopptornets ben och hamnar nästan rakt i munnen på Bävern, men jag stannar innan tänderna når mig – och vacklar kanske till och med ett steg bakåt.

Westernkostymen är bekant: cowboyboots, jeans, en dekorativ rodeoskjorta och en westernslips med glänsande örnar på manschetten. Jag vet vem mannen är, jag vet vad han heter. Han är parkens ägare. Jag har träffat honom, jag har berättat vad jag tycker om hans affärsmetoder, jag har med eftertryck rekommenderat ett annat tillvägagångssätt. Framför allt: inför vittnen har jag sagt till honom att jag inte tänker backa, att jag har för avsikt att besvara deras aggressioner på mitt sätt och att jag kommer att göra vad som krävs för att försvara min äventyrspark.

Och nu är han helt orörlig, ingenting på honom rör sig. Hans ögon är öppna och hans mun är öppen. Samtidigt är munnen också full. Ur munnen sticker nämligen en uppskattningsvis halvmeterhög glasstrut av plast. Strutens vassa och gissningsvis stålklädda våffelpets befinner sig djupt nere i mannens svalg. Jag kan inte låta bli att tänka att det ser ut som en glassreklam som gått käpprätt åt skogen. Precis när jag ska ta ett steg framåt eller bakåt – jag vet inte om jag har lyckats välja vilket ännu – exploderar mitt hjärta en gång för alla.

”Mördare!”

Ropet kommer från huvudingången. Samtidigt springer någon därifrån.

Mycket kan hända på några hundra sekunder. Jag tittar på mannen på golvet och sedan kisar jag i riktning mot den som springer, urskiljer det bekanta blå ansiktet och konstaterar hur i grunden ofördelaktig situationen är för min del. Jag vänder mig om och förbereder mig på att springa när jag hör andra steg, den här gången från motsatt riktning.

”Polis! Stanna!”

Jag fortsätter vända mig om och sedan – äntligen! – börjar jag springa. Jag rusar mot bakdörren som jag kom in genom. Jag hinner tänka på två saker: min rånarluva och transportrampen som står uppfälld mot väggen utanför dörren. Rånarluvan var en försiktighetsåtgärd med tanke på kamerorna. Nu ger den stora fördelar, även utifrån en anspråkslös uppskattning.

Transportrampen skulle å andra sidan kunna ...

”Ta fast honom!” hör jag någon ropa bakom mig, och jag är säker på att jag känner igen rösten. ”Mördare!”

Jag kommer fram till dörren, pressar mig ut, stänger den. Som en fortsättning på samma rörelse sträcker jag mig efter metallrampen på väggen och placerar ena ändan vid fästet till lastbryggans räcke och andra ändan mot dörren. Det gör jag i sista möjliga stund, för precis då rycker någon i dörren från insidan. Sedan bultar de på dörren. Ropen hörs, men svagare och jag kan inte längre urskilja orden. Å andra sidan kanske jag inte behöver det. Situationen är ovanligt entydig och sträckan mellan punkterna är otvetydigt och onådigt rak: om jag blir infångad eller över huvud taget igenkänd är jag inte bara inbrottstjuv.

Då är jag mördare.

Nio dagar tidigare

1

Den kalla januaridagens låga, vita sol sken rakt i ansiktet på mig när jag gick genom det tomma vardagsrummet, öppnade balkongdörren och klev ut. Kylan omfamnade mig med en gång. Den rena snön glänste och glittrade, träden bar tyst sina snöpälsar. Någonstans långt borta skramlade en plogbil. Jag tog ett djupt andetag och lät blicken vandra över det välbekanta landskapet. De rätvinkliga, rektangulära husen hade energieffektiv uppvärmning, funktionella planlösningar och oslagbara kvadratmeter när det kom till förhållandet mellan pris och kvalitet, som de alltid hade haft. Och allt det hade jag också haft ända till nu.

Det var min sista dag i Gamlas.

Jag lade märke till en lätt darrning i händerna och försökte för en kort stund övertyga mig själv om att det naturligtvis berodde på att jag packat och burit, gått upp och ner för traporna tiotals gånger, lastat och flyttat om lådorna för att allt skulle få plats. Men, och det erkände jag också snart för mig själv, det var givetvis inte hela sanningen.

För bara lite mer än sex månader sedan hade jag blivit tvungen att lämna mitt jobb på riskhanteringsavdelningen på ett försäkringsbolag. Jag hade varit försäkringsmatematiker, det yrke och den verksamhet som jag fortfarande identifierade mig starkast med, och jag hade hamnat i en situation där jag

blivit tvungen att välja mellan mångdubbel förödmjukelse och degradering eller att lämna bolaget frivilligt. Jag sa upp mig. Och kort därefter ärvde jag en äventyrspark av min bror, som just då råkade vara död. Samtidigt ärvde jag även skulderna han tagit från hårt kriminella. Det ena ledde med förbluffande logik till det andra: ett lik i kaféets frys, att jag förälskade mig i konsten och en konstnär, försvarade äventyrsparken mot en mäktig investerares försök att överta den samt mot diverse kriminella, vilket resulterade i många fler lik, och så även till det att min bror återvände från de döda med allt vad det innebar. Samt till sist det att jag höll på att bli en familjemedlem för första gången sedan min kaotiska barn- och ungdom.

Allt hade hänt så snabbt. (Jag vet att många säger så efter att de begått ett ovanligt stort misstag – investerat alla sina besparingar i elbilsaktier precis när kursen var som högst, bestämt sig för att köra om några bilar på motorvägen på fyllan – och oftast i det skede då de önskar att de hade en tidsmaskin.) Lyckligtvis hade jag redan i någon mån hunnit vänja mig vid att många faktorer i mitt liv rörde sig med en meteorits hastighet i jämförelse med tidigare, och vid att jag allt oftare var tvungen att göra mina val när tåget redan lämnat stationen.

Och Laura Helanto var min meteorit, mitt tåg.

Vi hade träffats på äventyrsparken. Laura hade fått jobb som parkchef när hon kom ut ur fängelset, där hon hamnat efter att ha blivit inblandad i sin före detta partners mångskiftande ekobrott. Snabbt visade det sig också att hon jobbade på parken för att försörja sig själv och sin dotter, att hon egentligen var konstnär och att hennes konst påverkade mig på ett sätt som jag aldrig tidigare upplevt och som jag inte kunde förklara med några av de matematiska modeller jag kände till. Sedan

blev det uppenbart att Laura Helanto själv hade en liknande inverkan på mig, fast ännu starkare. Och nu pekade allt på att hon också hyste sådana tankar och känslor i relation till mig, vilket också bekräftats i praktiken.

Och ändå...

Jag tog ännu ett djupt andetag, den rena vinterluften kändes skarp i halsen, uppfriskande i lungorna. Den förmådde dock inte helt och hållet stilla darrningarna, eller det som orsakade dem. Jag kunde nämligen konstatera att jag betedde mig väldigt våghalsigt i relation till mitt tidigare jag. Jag hade sannerligen inte följt i Pascals eller Euklides fotspår, som jag en gång i tiden hade bestämt mig för att göra. Och hur många gånger har inte jag och Schopenhauer häpnat över hur folk okontrollerat hänger sig åt saker och agerar obetänksamt i största allmänhet; handlingar och beslut utan noggranna och säkerställda lönsamhets- och sannolikhetskalkyler. Och vad var det jag själv höll på att göra just nu?

Jag påmindes om att det var januari. Solen kanske bländade, men kylan trängde igenom allt, först kläderna, sedan huden, varpå den tog plats djupt inuti kroppen, alltid omkring de största benen. Än en gång tittade jag på allt jag nu skulle ta farväl av. Sedan vände jag mig om, klev in igen, gick genom den ekande tomma lägenheten till ytterdörren, stängde den omsorgsfullt, gick ner för trapporna och klev in i lastbilen som stod och väntade utanför porten.

Föraren var en kraftig ung man med tjocka armar som bar T-shirt mitt i vintern och hade vårdat sin vågiga frisyra under arbetet; två gånger hade jag sett honom stå och flåsa framför badrumsspegeln i färd med att ordna till håret efter att han

kommit upp för trapporna. Jag hade angett målet för flytten redan när jag beställde flytthjälpen och nu när vi stannade för rött ljus tog föraren av någon anledning upp det igen.

”Hertonäs är ett coolt område”, sa han och sneglade mot mig.

Det väckte mig ur mina tankar. Kanske skulle lite lätt småprat, något jag ytterst sällan ägnade mig åt, så att säga lätta upp stämningen.

”Jag tycker också om det”, sa jag, ”transportförbindelserna är förstklassiga, husen är välkonstruerade och kostnadseffektiva, lägenheterna har enkla och funktionella planlösningar, och man kan anta att deras värde kommer att förbli stabilt eller till och med gå upp på både medellång och lång sikt.”

Jag gjorde en liten paus, såg föraren i ögonen och lade till:

”Naturligtvis förutsatt att vissa makroekonomiska förutsättningar förblir åtminstone relativt oförändrade.”

Föraren satt tyst. Sedan såg det ut som att han var tvungen att anstränga sig för att sluta stirra på mig och vända ansiktet framåt.

”Hur vore det om jag började med att lasta ut boklådorna?” sa han. ”När vi kommer fram alltså.”

Vi svängde av från Österleden till en rondell, körde nästan ett helt varv runt och vek av mot den så kallade gamla delen av stadsdelen. Vi svängde vänster nästan direkt, körde förbi ett snabbköp och en parkeringsplats och åkte upp för en väg som svängde ganska tvärt. Vi hade suttit tysta sedan vårt småprat – antingen hade vi båda lättat på hjärtat tillräckligt eller så hade vi uttömt Hertonäs som samtalsämne – och föraren verkade inte heller behöva några anvisningar för att hitta fram till rätt hus.

Vi åkte hela backen upp, nästan till vägens ände, svängde vänster än en gång och körde upp för en tvär gårdsväg fram till

huset. Vi befann oss på stadsdelens högsta geografiska punkt, vilket också betydde att vi var *framme*.

Föraren stängde av motorn.

Jag öppnade dörren, hoppade ner på den snötäckta gården och i samma stund försvann alla mina tvivel om det förnuftiga i projektet.

Och det berodde inte bara på att jag tittade upp och såg de välbekanta fönstren på tredje våningen som utstrålade värme och hemtrevlighet mot den sena eftermiddagens mörknande himmel. Eller på hur framgångsrikt jag hade lyckats arrangera Laura Helantos bostadslån efter stambytet så att det som kvarstod var ett långtidslån med fast ränta och låga amorteringar som tillsammans med underhållsavgifterna skulle säkerställa rimliga bostadskostnader långt in i framtiden.

Nej.

Det berodde på det som hände härnäst.

Laura Helanto dök upp vid porten, hakade fast dörren i en låg järnstolpe och kom gående mot mig. Ju närmare hon kom, desto tydligare blev det för mig att jag inte höll på att byta lägenhet. Jag höll inte ens på att flytta mina saker. (Trots att jag snart skulle bära upp dem för stentrapporna till tredje våningen och akta mig för metallräckena, som gav ifrån sig en dov klang och började darra när man stötte till dem.) Jag höll på att byta mitt gamla liv mot ett bättre, förändra det.

Mitt liv förändrades.

Jag tittade på Laura Helanto och kände samma glädje som jag gång på gång kände när jag träffade henne. Jag tyckte om hennes utseende: den vilda hårbusken, de mörka, pigga och nyfikna ögonen inramade av glasögon, de något asymmetriska, breda läpparna, den tydligt kantiga hakan, och ännu mer tyckte jag om hennes praktiska inställning. Ofta kändes det som att hon på många sätt låg steget före mig, som om hon

hade läst mina tankar eller till och med vetat i förväg vad jag skulle tänka i en viss situation eller om en viss sak. Just i denna stund kunde jag inte avgöra om Laura lade märke till den här allomfattande förändringen i mitt tänkande, men hon visste i alla fall vad hon skulle säga.

”Välkommen hem, Henri.”

Efter det bar vi in saker i en och en halv timme. Föraren gjorde ett utmärkt arbete. Jag måste dock medge att jag blev förundrad när jag hörde det korta samtalet mellan honom och Laura Helanto. Det verkade som att föraren trots allt ville prata mer om Hertonäs; jag hörde att han kommenterade området på nästan samma sätt som han tidigare gjort i lastbilen. Sedan utbytte han och Laura tankar om området med kraftigt känslöbetonade och därmed helt och hållet ojämförbara argument, och båda två verkade nöjda med resultatet. Direkt efter samtalet gick föraren förbi mig, men försökte inte på något sätt ta ämnet vidare eller fortsätta resonemanget med mig. Snarare tvärtom: han stängde hastigt dörren efter sig och att döma av de kvicka stegen i trappen flydde han mer eller mindre därifrån.

Jag tog tavlan med Gauss algoritm och gick in i vardagsrummet där Laura redan hade börjat lyfta upp mina böcker i vår gemensamma bokhylla. Samtidigt kom Lauras dotter Tuuli och min katt Schopenhauer ut från Tuulis rum och anslöt sig till vårt sällskap. Även det hade jag oroat mig över i onödan. Tuuli och Schopenhauer verkade komma utmärkt överens och deras åldersskillnad verkade inte heller vara till nackdel för umgänget; Schopenhauer förhöll sig vänligt och positivt till sin nya kamrat, trots att hon pratade mer och rörde sig snabbare än någon människa Schopenhauer tidigare hade träffat.

På natten, när jag låg vaken medan Laura sov djupt bredvid mig med huvudet mot min axel, flimrade bilder förbi för mitt inre. Alla bilder var inte behagliga. De senaste månaderna hade jag jagats flera gånger, dumpat en gangster som försökt mörda mig, blivit misstänkt av Pentti Osmala, brottsutredare på Helsingforspolisens samarbetsavdelning för organiserad brottslighet och ekobrott, bevittnat min brors försök att dö, återuppstå, ta över parken och senare försvinna, samt varit med om mycket annat som jag klarat mig igenom med hjälp av en kombination av matematik och något som var betydligt mer svårtolkat, även om jag förstod att ordet *kärlek* ofta var det som användes i dylika sammanhang.

Jag lyssnade på vintervindens vinande i våningshusets luftkanaler och Lauras rofyllda, djupa andning. Min högra arm började domna av, men jag kände inget behov av att röra på den. I själva verket kände jag inget behov av att göra någonting eller röra på mig över huvud taget. Det var här jag ville vara. I samma stund började de obehagliga bilderna försvinna och ersättas med behagligare bilder, från vår första så kallade dejt – ett livsområde och tidsfördriv som jag fram till den kvällen hade ansett vara en extremt riskfylld och till stor del lönlös verksamhet – fram till när vi i dag packade upp lådor och byggde vårt gemensamma hem. Sedan började även de behagliga bilderna försvinna och jag kände bara Laura Helantos värme.

Min sista tanke innan jag somnade var att jag hade kommit hem. Äntligen hade jag hittat fram till en trygg plats, i både konkret och metaforisk mening. (Trots att jag som försäkringsmatematiker visste, även när jag höll på att somna, att det bara fanns en sak i livet som kunde förutses med hundraprocentig säkerhet och att denna faktor hade mycket att göra med en välplanerad livförsäkring.)

Tanken var lika varm, lika verklig, lika livsviktig som Laura Helanto som sov intill mig.

Jag var trygg.

Och det fanns inte längre något som hotade mig.